

Uitvoeringsprogramma Duurzaamheidsvisie Midden-Drenthe 2023 met elkaar bouwen aan een duurzaam Midden-Drenthe!

INLEIDING

Voor u ligt het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheidsvisie 2023 van de gemeente Midden-Drenthe. In het uitvoeringsprogramma zijn alle projecten, taken en acties beschreven die we in 2023 op duurzaamheidsgebied gaan uitvoeren. Dit doen we niet alleen, maar in nauwe samenwerking met onze partners. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de energiecoöperaties uit onze gemeente, het Dorpenoverleg Midden-Drenthe, netbeheerders, woningbouwcorporaties, LTO afdeling Midden-Drenthe, andere overheden en natuurlijk onze inwoners en ondernemers. Het uitvoeringsprogramma sluit aan bij de wensen van de gemeenteraad op het gebied van duurzaamheid en klimaat die zijn genoemd in het Raadsprogramma 2022-2026.

DUURZAAMHEIDSVISIE

In 2020 heeft de gemeenteraad de Duurzaamheidsvisie van de gemeente Midden-Drenthe vastgesteld. De Duurzaamheidsvisie is aan de hand van een breed participatieproces in samenwerking met inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties en andere overheden opgesteld. In totaal hebben ruim 700 personen input gegeven voor de visie.

Het hoofddoel van de Duurzaamheidsvisie is om in 2050 energieneutraal te zijn en in 2030 al minimaal 50% CO2 reductie te realiseren. Om dit doel te bereiken zetten we in op de volgende vier thema's en uitgangspunten:

Uitgangspunten	Thema's
<ul style="list-style-type: none"> • Verduurzaming is betaalbaar en behapbaar. • Opbrengsten houden we zoveel mogelijk in de regio. • Met elkaar en lokaal. • Integraliteit en koppelkansen met andere ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Duurzame Elektriciteit • Duurzame Warmte • Circulaire Economie • Voedsel

ACCENTEN BINNEN DE DUURZAAMHEIDSVISIE

Binnen de Duurzaamheidsvisie zijn **de thema's Duurzame Elektriciteit en Duurzame Warmte** die veel inzet van de gemeente vragen. Via de Duurzaamheidsvisie hebben we ons gecommitteerd aan het nationale klimaatkoord.

Daarnaast hebben we onze ambities voor duurzame elektriciteit laten opnemen in de Regionale Energiestrategie Drenthe. De belangrijkste onderwerpen die binnen het thema Duurzame Elektriciteit spelen zijn de **Maatschappelijke Tender** voor grootschalige zonneparken en Netcongestie. Met de Tender

kunnen we een groot deel van onze duurzame elektriciteitsambities invullen én tegelijkertijd ervoor zorgen dat de opbrengsten van dit park of deze parken in onze samenleving blijven (lokaal eigendom). Deze opbrengsten zouden b.v. ingezet kunnen worden om energiearmoede verder tegen te gaan.

Netcongestie staat de verdere verduurzaming van onze elektriciteitsvoorziening in de weg. Eerder was de netaansluiting een sluitstuk van een project, nu is het zaak om bijtijds aan de netbeheerders aan te geven waar en wanneer ontwikkelingen gaan plaatsvinden. Het gaat bijvoorbeeld om nieuwe woningen, grootschalige verduurzaming van gebouwen, laadinfrastructuur, de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen en initiatieven voor duurzame energieopwekking. Dit vraagt om een strategische aanpak waar we als gemeente de komende tijd invulling aan moeten gaan geven. Begin 2023 wordt voor dit onderwerp een thema-college georganiseerd.

De noodzaak om in te zetten op duurzame warmte is door de situatie in Oekraïne alleen maar toegenomen. Veel mensen komen in de problemen doordat ze door de hoge energiekosten hun rekening niet meer kunnen betalen. Het is daarom belangrijk om op **energiearmoede** te blijven inzetten.

Ook is het van belang om de ontwikkelingen voor de inzet van **duurzame restwarmte van Attero** nauw gezet te volgen. Wanneer hier een rendabele business-case uitkomt, kunnen we een groot gedeelte van Beilen voorzien van duurzame warmte middels een warmtenet.

PERSONEEL EN FINANCIEN

Gemeentelijke middelen

Voor de uitvoering van de duurzaamheidstaken beschikken we over de volgende gemeentelijke middelen voor 2023:

Omschrijving	Budget (€)
Duurzaamheidsbudget	61.486
Milieuactiviteiten /voorlichting/educatie	25.259
Klimaatmiddelen	58.000
Totaal	€ 144.745

Rijksmiddelen klimaat- en energiebeleid

Eind oktober 2022 hebben we een brief van minister Jetten gekregen met daarin de toezegging voor extra uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid voor gemeenten. In de brief is aangegeven dat gemeenten in ieder geval voor de periode 2023 tot en met 2030 extra geld krijgen. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 zijn al concrete budgetten bekend gemaakt. Voor onze gemeente gaat het om respectievelijk €659.501,-, €665.484,- en €671.466,-. De middelen zijn bestemd voor personele en bijbehorende materiële kosten.

Met de gelden vanuit het rijk is het mogelijk om extra personeel te werven om de ambities uit de Duurzaamheidsvisie adequaat uit te kunnen voeren. Het gaat om de volgende fte's:

1. Beleidsmedewerker Warmte (1 fte)
2. Projectleider Duurzaamheid (1 fte)
3. Beleidsmedewerker Circulaire Economie en Voedsel (1 fte)
4. Medewerker afval en energiebesparing (1 fte)

Ad 1.) Deze persoon heeft nu een tijdelijk contract, maar kan met de rijksmiddelen vanaf 2024 structureel worden betaald. Voor het begeleiden van een wijkaanpak is aanvullende capaciteit nodig. In Drents verband wordt nagedacht om een poule van medewerkers op te zetten die dergelijke aanpakken kunnen begeleiden. De bijdrage hiervoor kunnen we uit de rijksmiddelen voor warmte betalen.

Ad 2.) De projectleider Duurzaamheid zetten we in eerste instantie in om de Maatschappelijke Tender voor grootschalige zonne-energie te begeleiden. Dit is een complex proces wat de komende tijd de nodige inzet gaat vragen.

Ad 3.) De onderwerpen Circulaire Economie en Voedsel zijn de afgelopen jaren onderbelicht gebleven door capaciteitsgebrek. Door hier structureel capaciteit voor vrij te maken kunnen we invulling geven aan de ambities uit de Duurzaamheidsvisie op beide thema's.

Ad 4.) Dit betreft een ondersteunende functie ten behoeve van de beleidsmedewerker afval en de beleidsmedewerker warmte. Het gaat onder meer om onderwerpen zoals zwerfafval, het opstellen van de afvalkalender, aanspreekpunt voor de energiecoaches en voor bewonersinitiatieven.

Voor 2023 zetten we €215.000,- van de rijksmiddelen voor Energie en Klimaat in voor personele kosten. Vanaf 2024 zal dit €300.000,- zijn.

De resterende gelden (€444.500,-) zetten we in 2023 in voor de volgende zaken:

- Inhuur kennis en ondersteuning ten behoeve van de Maatschappelijke Tender. Het gaat bijvoorbeeld om juridische kennis en kennis voor het begeleiden van het communicatie en participatie proces. Daarnaast stellen we geld beschikbaar voor het ondersteunen van de energiecoöperaties ter voorbereiding aan de Tender (totaal €190.000,-).
- Andere zaken: onderzoek netcongestie, lidmaatschap Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe, Laadpalenconcessie Groningen/Drenthe, aanbesteding bermgras, energiecoaches ten behoeve van dorpshuizen, reservering gelden voor de Regionale Energiestrategie Drenthe en sportaccommodaties en extra bijdrage ten behoeve van het Drents Energieloket (totaal € 250.000,-)

Rijksmiddelen Energiearmoede

Gemeenten hebben in 2022 rijksmiddelen ontvangen voor de aanpak van energiearmoede. Voor Midden-Drenthe gaat het om een incidenteel budget van €707.978,-. Samen met andere Drentse gemeenten is een pakket van maatregelen ontwikkeld. In 2022 heeft het college besloten om het geld in te zetten voor de volgende zaken:

- Een extra isolatiemaatregel bovenop de bestaande Drentse Isolatieregeling,
- de inzet van Drentse Fixteams die kleine energiebespaar-maatregelen bij mensen thuis komen aanbrengen.
- Het werven en opleiden van extra energiecoaches (ivm de vele aanvragen).
- Het continueren van de SlimWonen energiebespaar app.

Rijksmiddelen Warmte

Van 2023 tot en met 2030 krijgen gemeenten meer uitvoeringsmiddelen om de warmtetransitie vorm te geven. In 2022 hebben we als Midden-Drenthe een bedrag van €239.968,- toegekend gekregen. In 2022 heeft het college vastgesteld om de middelen als volgt in te zetten:

- Structurele personele inzet (vanaf 2024 uit budget klimaat- en energiebeleid).
- Bijdrage regionaal projectbureau warmte.
- Projectbudget onderzoek duurzame warmte.

Vanaf 2024 t/m 2030 verwachten we dat de bijdrage rijksmiddelen Warmte circa €90.000,- per jaar zal zijn.

Totaal budget duurzaamheid 2023

In 2023 is er een totaal budget van €1.752.192,- beschikbaar voor het uitvoeren van de Duurzaamheidsvisie.

LEESWIJZER

Op de volgende bladzijden treft u per thema overzichten aan van de projecten, taken en acties die we op duurzaamheidsgebied gaan uitvoeren. Bij elk project is een korte omschrijving gegeven, welke partij de trekker is, welke organisaties betrokken zijn en wat de doorloop tijd is.

PROJECTEN DUURZAME ELEKTRICITEIT

Nr.	Titel	Omschrijving	Wie	Partners	Planning
1.1	Stimuleren zon-op-dak bij particulieren	Advisering over aanschaf en financiering zonnepanelen	Drents Energieloket	Gemeente	Doorlopend
1.2	Stimuleren groene energie bij ondernemers	Adviesgesprekken over energiebesparing en duurzame energieopwekking voor ondernemers op Dambroeken en Ossebroeken (pilot). Daarnaast brengen we de duurzame toekomstplannen van ondernemers in beeld bekijken we of er collectieve oplossingen voor energieopslag en warmtelevering mogelijk zijn en welke aanpassingen er aan het energienetwerk nodig zijn.	Synnovem	Gemeente, Enexis Beheer	2023
1.3	Maatschappelijke Tender zonne-energie	Tender voor selectie grootschalige zonnepark-initiatieven in de gemeente op basis van het Convenant Lokaal Eigendom Midden-Drenthe.	Gemeente	Energiecoöperaties, dorpen, Dorpenoverleg Midden-Drenthe, Enexis Beheer	2023-2026
1.4	Regionale Energiestrategie	Actieve deelname aan de Regionale Energiestrategie. In 2023 wordt de voortgangsrapportage RES-regio Drenthe opgeleverd. Daarnaast wordt o.a. gezamenlijk gewerkt aan de Routekaart RES en elektriciteitsnetwerk 2030 en de Regionale routekaart warmte.	Provincie	Gemeenten, netbeheerders en diverse maatschappelijke organisaties.	2023 en verder
1.5	Aanpak netcongestie				
1.5.1.	Provinciaal Meerjaren Investeringsplan Energie en Klimaat (P-MIEK)	Regievoering op ruimtelijke ontwikkelingen voor het aansluiten op het elektriciteitsnetwerk. Het gaat b.v. om woningbouwlocaties, nieuwe bedrijventerreinen, industrie, laadinfra en grootschalige duurzame energieopwekking.	Provincie	Drentse gemeenten, Enexis Beheer, Tennet	Doorlopend
1.5.2	Gemeentelijke strategie netwerkcapaciteit	Zie beschrijving 1.5.1, alleen dan van toepassing op de eigen gemeente. De gemeentelijke strategie dient als input voor het P-MIEK.	Gemeente	Enexis Beheer, Actium en Woonservice	Doorlopend

1.5.3	Pocket overleggen netwerkcapaciteit	Afstemmingsoverleggen voor de hoogspanningsstations Zeijerveen en Hoogeveen over de verdeling van de toekomstige extra netcapaciteit over de aanliggende gemeenten.	Provincie	Tennet, Enexis, gemeente, andere aanliggende gemeenten	2023, 2024
1.6	Ontwikkelen/beheren duurzaamheidsfonds	De opbrengsten van het gemeentelijke zonnepark Leemdijk via een duurzaamheidsfonds (of andere invulling) ten goede laten komen aan de samenleving in Midden-Drenthe.	Gemeente, extern bureau	Energiecoöperaties	2023
1.7	Pilot verhoging kleine windmolens	Ruimtelijke verkenning voor windmolens met een as-hoogte tot maximaal 25 meter. Als pilot worden er een aantal nader te bepalen windmolentjes bij geïnteresseerde agrariërs geplaatst.	Gemeente	Provincie, andere Drentse gemeenten, agrariërs, maatschappelijke partners.	2023
1.8	Voorverkenning zonne-energie langs de A28	Voorverkenning van de mogelijkheden om zonnepanelen te plaatsen langs snelweg A28	Provincie	Rijkswaterstaat, andere Drentse gemeenten.	2023
1.9	Zonnepark Attero	Realisatie zonnepark op voormalig stort Attero	Attero		Realisatie park: 2023
1.10	ETP Wijster	Ontwikkeling van een gebiedsvisie voor het ETP-terrein. Energie en duurzaamheid spelen hierin een belangrijke rol.	Provincie	Attero en gemeente	2023
1.11	Uitvoeren Openbaar Verlichtingsplan	Bij vervanging van de conventionele openbare verlichting kiezen we voor LED-verlichting. Ook maken we gebruik van de zogenaamde mastenbank, waarin vrijkomende masten worden opgeknapt voor hergebruik. Begin 2023 wordt het vervangingsplan 2022 afgerond. In dit plan doen we veel in Beilen. Daarnaast maken we nog een vervangingsplan voor 2023.	Gemeente	Mastenbank	Doorlopend

PROJECTEN DUURZAME WARMTE

Nr .	Titel	Omschrijving	Wie	Partners	Planning
1.1	Energiearmoede	Veel huishoudens hebben te hoge energierekening ten opzichte van hun inkomen. Om deze huishoudens te helpen hun energierekening te verlagen, is een aanpak met diverse partijen ontwikkeld. Het gaat om: <ul style="list-style-type: none"> • Een extra isolatiemaatregel bovenop de bestaande Drentse isolatieregeling. • De inzet van Drentse Fixteams die kleine energiematregelen bij mensen thuis komen aanbrenge. 	Gemeente	Provincie Drenthe, andere Drentse gemeenten, Stichting Welzijnswerk	2022-2023

		<ul style="list-style-type: none"> Het werven en opleiden van extra energie-coaches (ivm de vele aanvragen). Het continueren van de Slim-Wonen energie bespaar app. 			
1.2	Energiecoaches	Via het Drents Energieloket zijn 10 energiecoaches opgeleid die worden ingezet om woningeigenaren bij hun thuis te informeren over de mogelijkheden voor energiebesparing.	Gemeente	Drents Energieloket	Doorlopend
1.3	Voorlichting woningeigenaren over energiebesparing	Via het Drents Energieloket woningeigenaren informeren over de mogelijkheden voor energiebesparing en duurzame energieopwekking.	Drents Energieloket	Provincie, andere Drentse gemeenten en andere maatschappelijke partijen	Doorlopend
1.4	Faciliteren bewonersinitiatieven	Op verzoek van buurten, wijken of woningbouwcorporaties kan de gemeente ondersteuning bieden voor b.v. een energie-bespaaractie of aardgasvrij wonen. In 2023 wordt de Bomenbuurt in Westerbork opgepakt.	Gemeente	Wijken, buurten en dorpen in Midden-Drenthe	Doorlopend
1.6	Onderzoek inzet restwarmte Attero	Onderzoek naar de inzet van restwarmte vanuit Attero voor het verwarmen van gebouwen in de kernen Hoogeveen, Beilen en Assen.	Provincie Drenthe	Attero, gemeenten Midden-Drenthe, Hoogeveen en Assen en onderzoeksbureau	2023
1.7	Uitvoeren accommodatiebeleid	Het Integraal Accommodatiebeleid is in december 2021 vastgesteld door de raad. De komende tijd wordt de verduurzaming van MFA de Spil, de nieuwbouw van twee IKC's in het Stroomdalgebied en de verduurzaming van de werkplaats/milieustraat opgepakt	Gemeente		2023 en verder
1.8	Energiecoach dorps huizen en sportaccommodaties	Inzet energiecoach voor advisering dorps huizen en sportaccommodaties over energie bespaar-mogelijkheden	Gemeente	Extern bureau	2023 en verder
1.9	Regionaal Projectbureau Warmte	Opzetten van een regionaal projectbureau warmte. Gemeenten kunnen in de toekomst hierop een beroep doen voor onder andere ondersteuning bij wijkuitvoeringsplannen ihkv de warmtetransitie. De gemeente Midden-Drenthe denkt mee in de opzet van het projectbureau.	Provincie Drenthe	Drentse gemeenten	2022-2023
2.0	Onderzoek collectieve warmtesystemen	In de transitievisie warmte is aangegeven dat er kansen zijn voor collectieve warmtesystemen. In 2023 maken we een voorverkenning voor deze opties.	Gemeente	Nader te bepalen	2023 en verder
2.1	Informatie verduurzamingsmaatregelen ondernemers	In afstemming met de ondernemersverenigingen sturen wij een brief met informatie over verduurzamingsmaatregelen en regelingen. Ook doen we in deze brief een oproep om deel te nemen aan het Koploperproject (zie project 1.1, thema circulaire economie). Er worden bijna	Gemeente	Ondernemersverenigingen	Begin 2023

		4.000 ondernemers aangeschreven. De informatie over de regelingen is voor ondernemers ook terug te vinden op onze website			
--	--	---	--	--	--

PROJECTEN CIRCULAIRE ECONOMIE EN VOEDSEL

Nr.	Titel	Omschrijving	Wie	Partners	Planning
1.1	Koploperproject	In het Koploperproject gaat een groep van 8 tot maximaal 15 bedrijven praktisch aan de slag met maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzame innovatie. Van en met elkaar leren staat centraal in de aanpak. De uitkomsten delen we breed met andere ondernemers. Daarnaast kijken we naar kansen voor het vervolg.	Gemeente	Adviesbureau Dzyzzion	2023-2024
1.2	Uitvoeren actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkoop (MVOI)	Begin 2023 maken we een overzicht van de inkooptrajecten waarbij we MVI gaan toepassen.	Gemeente		Doorlopend
1.3	Vormgeven lokaal akkoord voedsel en circulaire economie	In samenwerking met lokale partijen, inwoners en ondernemers stellen we een lokaal akkoord voor voedsel en circulaire economie op. Het gaat onder andere om meer lokaal produceren en consumeren.	Gemeente	Lokale partijen, inwoners(groepen) en ondernemers.	2023-2024

ALGEMENE TAKEN

Nr.	Titel	Omschrijving	Wie	Partners	Planning
1.1	Monitoring	Samen met de provincie en andere Drentse gemeenten zetten we een monitoringsprogramma voor duurzaamheid op.	Gemeente	Provincie Drenthe, andere gemeenten	2023, Doorlopend
1.2	Duurzaamheid, Natuur en Milieueducatie	Via het IVN Drenthe bieden we alle basisscholen in Midden-Drenthe een lesprogramma aan over duurzaamheid, natuur en milieuthema's. Hiermee bereiken we jaarlijks zo'n 3.000 leerlingen.	IVN Drenthe	Gemeente	Doorlopend